

3.2.3. Zasoby i tereny mieszkaniowe oraz infrastruktura społeczna

Diagnoza problemów związanych z warunkami życia mieszkańców, wynikającymi z miejsca zamieszkania, rodzajów zabudowy, jakości przestrzeni i dostępności do usług o charakterze lokalnym, stanowić będzie istotne uwarunkowania rozwoju.

Znaczny wpływ na sytuację mieszkaniową w mieście mają również czynniki takie, jak: struktura własności zasobów mieszkaniowych, rynek inwestorski i dynamika prowadzonych procesów inwestycyjnych, a w szczególności polityka mieszkaniowa prowadzona przez Miasto.

Zasoby mieszkaniowe

Kraków posiada ok. **265 tys.** mieszkań o łącznej powierzchni **14,12 mln m²**.

W zasobach tych mieszka ok. 94% mieszkańców Krakowa (z ogólnej liczby 740 737 osób posiadających w mieście zameldowanie stałe i czasowe); pozostali zamieszkują w obiektach zbiorowego zamieszkania (domy studenckie, klasztory, domy dziecka, noclegownie itp.).

Obserwuje się stały wzrost wskaźników stanowiących mierniki jakości życia: średnia powierzchnia mieszkania wynosi obecnie **53,3 m²**, liczba izb w mieszkaniu - **3,1** a średnia wielkość jednej izby – **17,1m²**.

Wzrosła również w ostatnich latach średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca i wynosi obecnie **19 m²**.

Przeciętna liczba osób przypadających na jedno mieszkanie wynosi **2,63** a na jedną izbę **0,85**.

Utrzymuje się proporcja udziału różnych rodzajów zabudowy mieszkaniowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych: nadal ok. 70% wszystkich budynków stanowią domy jednorodzinne, a ok. 30% wielorodzinne.

Proporcje rozmieszczenia mieszkań w tych budynkach kształtują się odwrotnie: ok. 90% mieszkań znajduje się w zabudowie intensywniej zaś ok. 10% w zabudowie jednorodzinnej ekstensywnej.

Struktura własnościowa mieszkań w Krakowie przedstawia się następująco:

45% mieszkań jest własnością spółdzielni mieszkaniowych, **41%** stanowi własność prywatną, **11%** komunalną, **2%** zakładową, **0,5%** Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS-ów) i **0,3%** mieszaną.

W 2001 r. udział mieszkań przeznaczonych na sprzedaż i wynajem przekroczył 50% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytku. Tym samym deweloperzy przejęli dawne znaczenie spółdzielni mieszkaniowych na rynku budowlanym.

Poprawa wskaźników mieszkaniowych może wskazywać, że niedobór mieszkań szacowany od szeregu lat na ok. 30 tys. ulega stałemu zmniejszeniu.

Wskaźniki dotyczące ilości i wielkości mieszkań oddanych w Krakowie do użytku w ostatnich latach na przykładzie roku 2001 - na tle innych polskich miast - oraz wskaźniki mieszkaniowe w Krakowie w latach 1997 do 2001, potwierdzają w części korzystną tendencję w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego (tabela).

Tabela: Mieszkania oddane do użytku w 2001 r¹.

MIASTA	Ogółem				W budownictwie indywidualnym		
	w liczbach bezwzględnych	na 1000 zawartych małżeństw	przeciętna		w liczbach bezwzględnych	przeciętna	
			liczba izb w mieszkaniu	powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²		liczba izb w mieszkaniu	powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²
M.st. Warszawa	16278	2149,2	3,20	72,3	1299	4,55	125,5
Bydgoszcz	1563	836,7	3,02	60,7	137	5,09	137,0
Gdańsk	1088	471,4	3,21	69,7	122	5,87	169,7
Katowice	521	362,3	3,99	87,1	79	7,18	179,6
Kielce	732	667,3	4,02	88,7	166	5,14	153,6
Kraków	5517	1531,2	2,96	60,1	632	4,28	105,3
Lublin	2573	1454,5	3,54	63,9	338	4,87	106,4
Łódź	1652	469,5	4,05	99,3	533	5,45	177,6
Opole	322	593,0	4,13	84,5	120	5,13	139,5
Poznań	3305	1216,9	2,97	71,9	536	5,18	150,7
Rzeszów	434	570,3	3,83	79,5	152	5,13	122,6
Szczecin	2259	1213,2	3,00	69,8	344	3,97	117,9
Toruń	1358	1287,2	3,38	62,7	123	5,67	159,7
Wrocław	5571	1954,7	2,79	57,1	511	4,28	100,1
Zielona Góra . . .	738	1315,5	3,28	66,6	173	4,49	119,6

Tabela: Wskaźniki mieszkaniowe w Krakowie w latach 1997-2001²

	1997	1998	1999	2000	2000 średnio w miastach wojewódzkich	2001	Standard*
Liczba osób na 1 izbę	0,91	0,89	0,87	0,87	<i>b. d.</i>	0,85	<i>1</i>
Liczba osób na 1 mieszkanie	2,81	2,77	2,71	2,69	2,66	2,63	2,5 - 2,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m kw.	18,1	19,0	19,5	19,7	20,0	20,2	25 - 28
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	<i>b. d.</i>	356,0	368,4	371,6	342**	380,1	400
Liczba wybudowanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw	1156	973	1002	883	790	1840	<i>min. 1000</i>

* Graniczne wskaźniki infrastruktury społecznej w okresie perspektywicznym - 2010 r. ** Średnio w miastach ogółem.

Sytuacja mieszkaniowa może jednak ulec znacznemu pogorszeniu na przełomie lat 2004 i 2005. Będzie to najtrudniejszy okres dla rodzin mieszkających w kamienicach prywatnych, a także dla Miasta. Wtedy nałoży się na siebie uwolnienie czynszów z pierwszą falą wypowiedzeń najmu z terminem 3-letnim. Ilość takich mieszkań jest orientacyjnie szacowana na ok. **25 tysięcy**. Wg opinii Polskiego Zrzeszenia Lokatorów zaledwie **20%** lokatorów, którzy będą się musieli wyprowadzić ze swych mieszkań, osiąga dochody, pozwalające im samodzielnie rozwiązać problem mieszkaniowy.

Liczby te należy jednak zweryfikować, w szczególności w aspekcie istniejącego i prognozowanego wskaźnika tzw. „samodzielności gospodarstw domowych” (stosunek ilości gospodarstw domowych do ilości mieszkań). Mogą one być znacznie mniejsze, ponieważ

¹ źródło: strona internetowa „Polska Statystyka Publiczna” – Miasta Wojewódzkie

² źródło: Raport o Stanie Miasta za 2001r. opracowany w Wydziale Rozwoju Miasta UMK, Kraków 2002r.

² j.w.

uwolnienie czynszów i co za tym idzie znalezienie się tak dużej ilości mieszkań na rynku powinno spowodować spadek cen i obniżkę czynszów (już obecnie wiele mieszkań w kamienicach prywatnych stoi pustych). Obecnie pod względem cen mieszkań Kraków jest drugim po Warszawie najdroższym miastem.

Miasto prowadzi politykę dla poprawienia sytuacji mieszkaniowej krakowian obejmującą gospodarkę gruntami, pozyskiwanie mieszkań na własność Miasta oraz partycypację w kosztach budowy mieszkań TBS.

Liczba osób oczekujących na mieszkanie w TBS-ach stale wzrasta. Wg posiadanych danych na koniec 2001r. było 2430 oczekujących.

Wydatki poniesione przez Miasto na mieszkalnictwo w 2001r. stanowiły 13% wydatków budżetu i w stosunku do dwu lat poprzednich przedstawiały się następująco wg poniższej tabeli.²

Wydatki Miasta Krakowa na mieszkalnictwo (w tys. zł)	1999	2000	2001
I. Program pozyskiwania mieszkań w tym m. in.	20 203	12 382	18 790
Pozyskiwanie mieszkań na własność Gminy	1 441	5 110	3 247
Partycypacja Gminy w kosztach budowy mieszkań TBS	3 291	3 065	10 000
Budowa budynków mieszkalnych z usługami	4 201	0	0
Pensjonaty socjalne	0,0	313	5 543
Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe	11 189	3 894	0
II Zadania inwestycyjne Miasta realizowane w trybie Lokalnych Inicjatyw Inwestycyjnych	15 920	15 271	9 575
III Wydatki związane z mieszkaniami w zarządzie ZBK	144 672	161 098	174 270
IV Wydatki na dodatki i zasiłki mieszkaniowe	14 239	19 519	27 696
Wydatki na mieszkalnictwo ogółem w tym I, II, III i IV	195 034	208 270	230 331

Prowadzoną przez Miasto politykę gospodarki gruntami na cele mieszkaniowe ilustruje poniższa tabela³:

Powierzchnia sprzedanych, oddanych w użytkowanie wieczyste i pozyskanych przez Miasto Kraków terenów mieszkaniowych	1999	2000	2001
Powierzchnia sprzedanych gminnych terenów mieszkaniowych (w ha) ogółem	1,87	1,47	3,49
a) spółdzielniom mieszkaniowym,	0,00	0,00	0,30
b) TBS,	1,01	0,00	0,00
c) innym osobom prawnym,	0,47	0,12	0,24
d) osobom fizycznym	0,39	1,34	2,95
Powierzchnia gminnych terenów mieszkaniowych oddanych w użytkowanie wieczyste (w ha): ogółem	5,49	7,22	11,71
a) spółdzielniom mieszkaniowym,	5,03	2,81	10,22
b) TBS,	0,30	2,12	0,00
c) innym osobom prawnym,	0,00	1,78	1,04
d) osobom fizycznym	0,16	0,51	0,45
Powierzchnia pozyskanych przez Gminę terenów mieszkaniowych - zakup, pierwokup oraz przejęcie zakładowych budynków mieszkalnych - w ha	0,59	1,05	0,49
Wydatki na wykup terenów budowlanych (w tys. zł)	399,49	116,12	66,49

Obecnie na terenie Krakowa działa 18 TBS-ów, w tym trzy z udziałem Miasta.

W ramach zadania pn. „*Partycypacja Gminy w kosztach budowy mieszkań przez TBS*” - cztery TBS-y otrzymały dofinansowanie a osiem grunty komunalne.

Prowadzona jest polityka pomocy mieszkaniowej dla rodzin o niskich dochodach, poprzez przyznawanie lokali socjalnych i dofinansowanie kosztów utrzymania mieszkań (dodatki mieszkaniowe).

Miasto jest właścicielem ok. **28,6** tysiąca mieszkań oraz zarządcą ok. **1800** budynków mieszkalnych.

W Krakowie prowadzi się politykę zbywania lokali mieszkalnych stanowiących własność Miasta.

W ostatnich latach średnio sprzedawano ok. **2500** mieszkań rocznie.

Pozyskiwanie nowych mieszkań następowało:

- w drodze kupna,
- poprzez remonty pustostanów (ze środków Miasta),
- poprzez adaptację przez najemców na cele mieszkalne pomieszczeń wspólnego użytku o funkcji niemieszkalnej w budynkach stanowiących własność i współwłasność Miasta,
- poprzez współfinansowanie budowy mieszkań w TBS-ach (najwięcej pozyskanych mieszkań).

W 2001r. pozyskano **253** mieszkania.

Od 2000 r. Miasto zrezygnowało z budowy mieszkań komunalnych siłami własnymi.

Prowadzona jest również polityka remontowa.

Zabudowa mieszkaniowa w Krakowie tworzy zespoły o zróżnicowanym charakterze, w zależności od okresu w jakim powstały.

Różnice te mają znaczny wpływ na standard życia mieszkańców i wizerunek przestrzenny Miasta.

W ogólnych zarysach podział ten przedstawia się następująco:

Zabudowa sprzed 1945r.

W najstarszej zabudowie, w strefie śródmiejskiej Krakowa, znajduje się **ok. 28%** mieszkań, które powstały przed 1945r, z czego 4,8% przed pierwszą wojną światową. Oprócz zespołów zabytkowych Starego Miasta, Kazimierza, Stradomia, Starego Podgórze należy do niej przeważająca część zabudowy położonej wewnątrz i bezpośrednio na zewnątrz II obwodnicy - przedwojenne osiedla o niskiej intensywności, takie, jak: Salwator, Osiedle Oficerskie, Cichy Kącik.

Zabudowa ta, w znacznej części objęta ochroną, wymaga, w większym lub w mniejszym stopniu różnego rodzaju działań rewitalizacyjnych, takich, jak: modernizacja mieszkań, wymiana sieci uzbrojeniowych, remonty, sanacje wnętrz blokowych itp.

W zamian, mieszkańcy posiadają zapewniony dostęp do usług - od lokalnych o charakterze podstawowym (szkoły, przedszkola, ośrodki zdrowia itp.) do ponadlokalnych, w tym również o charakterze metropolitalnym (teatry, wyższe uczelnie, muzea...).

W rozkładzie ludnościowym obszar śródmieścia stanowi jeden z dwu biegunów Miasta - z których drugi obejmuje centralną część Nowej Huty - w których gęstość zaludnienia przekracza 10000 osób na 1 km².

W tym obszarze jedynie Stare Miasto posiada niższą gęstość zaludnienia – ok. 7000 osób na 1 km².

Jest to charakterystyczny rozkład gęstości zaludnienia w wielkim mieście tworzący tzw. „demograficzny krater wielkemiejski”.

Jedną z najpoważniejszych przyczyn wyludnienia się centrum jest zmiana funkcji mieszkań i całych budynków mieszkalnych na usługi.

Zespoły zabudowy z lat pięćdziesiątych

W okresie tym powstały pierwsze zespoły mieszkaniowe Nowej Huty, budowane jako osiedla komunalne, w tym:

- Wandy,
- Willowe,
- Górali,
- Krakowiaków,
- Teatralne, Centrum A, B, C i D,
- Urocze,
- Zgody,
- Handlowe.

Budynki posiadają charakterystyczny dla tego okresu wyraz architektoniczny i najwyższy z całej zabudowy powojennej standard wykonania. Zgodnie z możliwościami, jakie w dziedzinie stosowania zasad urbanistycznych dawał system polityczny, zespoły zabudowy realizowane były kompleksowo, w charakterystycznych układach urbanistycznych tworzących przestrzenie wewnątrz-blokowe. Równolegle z budynkami mieszkalnymi realizowano usługi podstawowe: żłobki, przedszkola, szkoły, zapewniając pod tym względem pełny standard.

Z usług ponadlokalnych zrealizowano w tym czasie teatr, kina oraz obiekty administracji publicznej.

Wolne przestrzenie we wnętrzach blokowych zagospodarowano zielenią – toteż pod wieloma względami mieszkańcy mają zapewniony wyższy standard życia, niż w innych osiedlach, zrealizowanych w latach późniejszych.

Mankamentem jest mała funkcjonalność mieszkań (funkcja dostosowana była do formy) znaczny niedobór miejsc parkingowych, przypadkowe obiekty we wnętrzach blokowych. Zabudowa ta – jak i cały układ urbanistyczny - objęte są ochroną i wymagają remontów, zabiegów rewitalizacyjnych oraz porządkowania wnętrz blokowych.

Zespoły zabudowy z lat sześćdziesiątych i początku lat siedemdziesiątych

Spośród wszystkich osiedli zrealizowanych po wojnie zabudowa z tego okresu reprezentuje najniższy standard pod względem jakości wykonania oraz funkcjonalności i metrażu mieszkań. Również dostęp do usług jest gorszy niż w zabudowie z lat poprzednich.

W okresie tym obowiązywał wprawdzie bardzo ścisły normatyw urbanistyczny określający wskaźnikowo udział wszystkich rodzajów usług w zabudowie mieszkaniowej (w tym również handlu, gastronomii i kultury), lecz spółdzielnie mieszkaniowe – inwestor osiedli - nie realizowały wszystkich elementów zagospodarowania. Stąd też istniejące rezerwy terenowe i niski standard dostępności do usług.

W okresie tym powstały po stronie wschodniej Miasta osiedla:

- Wieczysta,
- Ugorek,
- Olsza II,
- Dąbie,
- Bieńczyce: XX-lecia PRL (obecnie Albertyńskie), Jagiellońskie, Kościuszkowskie i Kazimierzowskie,
- Wzgórza Krzesławickie,
- Strusia, Kalinowe, Tysiąclecia,

- Złotego Wieku, Wysokie, Na Lotnisku,

po stronie północno-zachodniej: Azory,
po stronie południowej:

- Na Kozłowie,
- Podwawelskie.

Budynki i mieszkania z tego okresu wymagają znacznych zabiegów modernizacyjnych. Otoczenie budynków i tereny wewnątrzsiedlowe powinny zostać poddane kompleksowym działaniom „humanizacyjnym” dla poprawy jakości przestrzeni oraz warunków bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców.

Z lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych pochodzi **ok. 25%** mieszkań.

Zespoły zabudowy z lat siedemdziesiątych i początku lat osiemdziesiątych

Z tych lat pochodzi największa ilość mieszkań tj. ok. **35%** całej zabudowy mieszkaniowej w Krakowie.

Po północnej stronie Miasta są to m.in. osiedla:

- Widok,
- Krowodrza,
- Prądnik Biały,
- Prądnik Czerwony,
- Dywizjonu 303 i II Pułku Lotniczego (rozpoczęcie budowy),
- Mistrzejowice: Piastów, Kombatantów, Bohaterów Września

po południowej stronie m.in.:

- Kurdwanów,
- Wola Duchacka,
- Nowy Prokocim,
- Nowy Bieżanów,
- Piaski Nowe,
- ukończenie Podwawelskiego i Kozłowska oraz zaczętych w poprzednim okresie osiedli nowohuckich.

Zabudowa ta reprezentuje wyższy standard pod względem metrażu i jakości mieszkań niż poprzednia – jednak jeszcze częstsze, niż w okresie poprzednim, było nierealizowanie równoległe z budynkami mieszkalnymi wszystkich elementów zagospodarowania przewidzianych w planach realizacyjnych.

Z okresu tego pochodzi największa ilość rezerw terenowych pod usługi publiczne, w znacznej części stanowiących własność prywatną (problemem na tych rezerwach terenowych jest zjawisko odwłaszczania się byłych właścicieli).

Możliwość wykorzystania istniejących rezerw terenowych, w tym w szczególności stanowiących własność publiczną, pod kątem poprawy standardu życia mieszkańców - powinna być w tych obszarach priorytetem.

Również i te osiedla powinny być poddane „humanizacji”.

Zabudowa z końca lat osiemdziesiątych, lat dziewięćdziesiątych - do chwili obecnej

W okresie tym powstało pozostałe ok. 10% zabudowy mieszkaniowej.

Jest to zabudowa rozrzucona po całym obszarze Miasta, obejmująca m.in.: rejon Górk Narodowej i Witkowic, os. Żabinec, Ruczaj i Ruczaj Zaborze, Rżakę, uzupełnienia na istniejących osiedlach wielorodzinnych, plomby w zabudowie śródmiejskiej oraz duże ilości domów jednorodzinnych w atrakcyjniejszych rejonach Miasta (od 1998r do chwili obecnej decyzje wzięte na budynki jednorodzinne stanowiły 54% wszystkich wydanych decyzji na obiekty kubaturowe, a decyzje o pozwoleniu na budowę 59%).

Zabudowa wielorodzinna z ostatniego okresu charakteryzuje się wprawdzie znacznie wyższym standardem wykonania, różnorodnością rodzajów i wielkości mieszkań, dostosowanych do popytu i oczekiwań mieszkańców, posiada jednak szereg cech negatywnych z punktu widzenia zagospodarowania otoczenia budynków.

Główną przyczyną takiego stanu rzeczy, jest fakt, że dla inwestorów realizujących obiekty mieszkalne w warunkach gospodarki rynkowej, celem jest możliwość uzyskania jak największej ilości mieszkań, niezależnie od położenia, kształtu i kontekstu urbanistycznego nabytych nieruchomości. Powstające w ten sposób budynki mieszkalne w większości przypadków pozbawione są w najbliższym otoczeniu zieleni, brak jest również możliwości lokalizowania usług o charakterze lokalnym – przedszkoli i szkół podstawowych, sklepów i małej gastronomii.

W przypadku tej zabudowy niezbędne jest wykorzystanie na cele publiczne nieruchomości komunalnych znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie.

Usługi publiczne o charakterze lokalnym

W skali całego Miasta dostęp do infrastruktury społecznej - usług publicznych o charakterze lokalnym - przedstawia się następująco:

Oświata

Wskaźniki usług oświaty są korzystne.

Sieć żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zabezpiecza potrzeby środowiskowe.

Miasto Kraków realizuje zadania gminy i powiatu prowadząc 23 żłobki i 585 różnego typu szkół i placówek oświatowych umiejscowionych w 392 jednostkach organizacyjnych.

Jako gmina prowadzi 127 przedszkoli, w tym 4 przedszkola specjalne, 131 szkół podstawowych (28 wygaszanych szkół posiada tylko oddziały klas V i VI), w tym 16 szkół integracyjnych lub prowadzących oddziały integracyjne oraz 58 gimnazjów, w tym 12 gimnazjów integracyjnych lub z oddziałami integracyjnymi, 2 gimnazja dla dorosłych i 2 gimnazja z oddziałami przysposabiającymi do pracy.

Jako powiat prowadzi 17 szkół podstawowych specjalnych, 17 gimnazjów specjalnych, 15 szkół ponadgimnazjalnych specjalnych (4 licea ogólnokształcące, 3 licea profilowane, 2 technika, 6 szkół zasadniczych zawodowych), 1 szkołę policealną specjalną, 113 szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży (36 liceów ogólnokształcących, 25 liceów profilowanych, 25 techników, 27 szkół zasadniczych zawodowych), 16 techników i szkół równorzędnych dla młodzieży na podbudowie szkoły zasadniczej, 15 szkół policealnych dla młodzieży, 39 szkół dla dorosłych (2 technika na podbudowie gimnazjum, 23 technika i szkoły równorzędne na podbudowie szkoły zasadniczej, 1 liceum profilowane i 2 szkoły zasadnicze na podbudowie 8-letniej szkoły podstawowej) 4 szkoły muzyczne, 5 międzyszkolnych ośrodków sportowych, 2 międzyszkolne baseny pływackie, 3 bursy, 8 poradni psychologiczno-pedagogicznych, 11 młodzieżowych domów kultury, schronisko młodzieżowe, centrum kształcenia ustawicznego oraz centrum kształcenia praktycznego.

Ponadto Miasto Kraków prowadzi ewidencję szkół i placówek niepublicznych, wydaje zezwolenia na założenie szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne lub fizyczne oraz udziela dotacji dla tych szkół i placówek. W Krakowie funkcjonuje 282 różnych szkół i placówek publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne lub fizyczne (38 przedszkoli, 21 szkół podstawowych, 25 gimnazjów, 39 liceów ogólnokształcących, 56 szkół lub zespołów szkół zawodowych, 98 szkół policealnych i 12 placówek innego typu).

Do samorządowych szkół i przedszkoli uczęszcza ponad 132,5 tys. dzieci i młodzieży, natomiast do szkół i przedszkoli dotowanych przez Miasto Kraków ponad 15,8 tys.

Zdrowie i pomoc społeczna

W związku z reformą służby zdrowia od dnia 1 stycznia 2001 r. świadczenie usług medycznych w zakresie leczenia ambulatoryjnego, a zwłaszcza podstawowej opieki zdrowotnej, w przeważającej części przejęły podmioty niepubliczne.

Na terenie Krakowa działa m.in 80 poradni podstawowej opieki zdrowotnej, ok. 360 poradni, pracowni i gabinetów specjalistycznych oraz ok. 100 gabinetów stomatologicznych.

Zauważa się poprawę dostępności do placówek podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Krakowa.

W publicznych placówkach opieki zdrowotnej zatrudnionych jest 2189 lekarzy różnych specjalności, w niepublicznych 1189.

Wskaźniki ilości łóżek na 10 000 mieszkańców w oddziałach krótkoterminowej opieki szpitalnej, wg danych dla województwa małopolskiego⁵ (które można uznać za podobne dla Krakowa wobec zasięgu oddziaływania szpitali krakowskich znacznie przekraczającego granice miasta), wskazują na nadmiar łóżek we wszystkich specjalnościach, z wyjątkiem łóżek onkologicznych, których niedobór w skali województwa szacowano na 195.

W skład Systemu Pomocy Społecznej Miasta Krakowa, koordynowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wchodzi:

- system pomocy rodzinie i dzieciom,
- system pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym.

W ramach systemu pomocy rodzinie i dzieciom działa:

- 14 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego dla 593 wychowanków łącznie, w tym pięć placówek prowadzonych przez podmioty niepubliczne (w strukturach trzech - z pozostałych z dziewięciu, prowadzonych przez Miasto - działają placówki wsparcia dziennego),
- 3 grupy usamodzielnienia typu socjalizacyjnego, w tym jedna prowadzona przez podmiot niepubliczny,
- 6 placówek rodzinnych dla 52 dzieci łącznie, w tym pięć prowadzonych przez podmioty niepubliczne,
- 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, w tym jedna prowadzona przez podmiot niepubliczny,
- 1 resocjalizacyjna placówka opiekuńczo-wychowawcza dla 70 dziewcząt prowadzona przez zgromadzenie zakonne,
- 18 placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla 1384 dzieci łącznie, prowadzonych przez podmioty niepubliczne,
- 20 pogotowi rodzinnych dla 39 dzieci,
- 678 rodzin zastępczych dla 854 dzieci.

Łącznie w placówkach całodobowej opieki może przebywać 1682 dzieci.

Od 2001r. Miasto realizuje program przekształceń systemu opieki nad rodziną i dzieckiem. Program ten przyjęty uchwałą Rady Miasta przewiduje m.in. zwiększenie zakresu rodzinnych form opieki zastępczej całodobowej i ograniczenie form instytucjonalnych – domów dziecka.

W ramach systemu pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym działa:

- 17 domów pomocy społecznej, w tym dwa niepubliczne prowadzone na zlecenie Miasta o łącznej liczbie 2175 miejsc,
- 9 środowiskowych domów samopomocy przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Miejskie Dzielnicowe Domy Pomocy Społecznej, w których zajęciach uczestniczy 860 osób starszych,
- 9 warsztatów terapii zajęciowej dla 308 osób⁶

Do głównych problemów społecznych należą: starzenie się ludności (wg prognoz demograficznych w 2030r. udział grupy wiekowej powyżej 65 lat sięgnie 25% ogólnej liczby mieszkańców), wzrost liczby niepełnosprawnych w populacji oraz występowanie na terenie Krakowa skupiska ludzi bezdomnych.

Obecnie na 10 000 mieszkańców przypada 9,2 miejsca w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i 7,6 miejsca w ośrodkach wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W obu przypadkach liczby te są za małe.”

W Krakowie zlokalizowane są placówki służby zdrowia o zasięgu regionalnym. Najważniejsze z nich to: Szpital im. Jana Pawła II, Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Prokocimiu, Centrum Onkologii – Instytut M. Skłodowskiej - Curie oraz w szczególności uzdrowiska przyrodo-lecznicze: Swoszowice i Mateczny.

Kultura

Na poziomie lokalnym podstawową bazę kulturalną Miasta stanowi 6 bibliotek z 73 agendami bibliotecznymi, 4 ośrodki kulturalne, 11 młodzieżowych domów kultury i 38 klubów kultury. W mieście takim jak Kraków stopień dostępności do wszelkich obiektów kultury o znacznie szerszym zasięgu (zabytków, muzeów, teatrów, kin i bibliotek) jest tak duży, że szacowanie poziomu życia w tej dziedzinie wskaźnikami dostępności lokalnej nie daje prawdziwego obrazu.

Tym niemniej można stwierdzić, że np. na Kazimierzu, a szczególnie na dużych osiedlach mieszkaniowych, baza ta jest za mała, ze względu na problemy związane z zagospodarowaniem wolnego czasu - głównie młodzieży, lecz również i ludzi starszych.

Sport i rekreacja

Stan ilościowy bazy sportowej (bez obiektów szkolnych) w Krakowie przedstawia się następująco:

Rodzaj obiektu	ilość obiektów	Powierzchnia w ha
stadiony sportowe	9	ok. 18,00
boiska sportowe	70	ok. 58,00
hale sportowe	14	ok. 1,50
korty tenisowe	75	ok. 2,25
pływalnie kryte	9	-
pływalnie otwarte	5	
kąpieliska otwarte	3	
lodowisko sztuczne (2 tafle)	1	-
przystanie żeglarskie	8	-
strzelnice	2	
ujeżdżalnie	5	-
tor łuczniczy	1	-
kręgielnia	1	-
tor kajakarstwa górskiego	1	
Aqua Park	1	

⁶ źródło: dane Wydział Spraw Społecznych UMK

Wiele spośród wymienionych obiektów sportowych i rekreacyjnych posiada zaplecze usługowe, w skład którego wchodzi: pawilony sportowe, sanitarno-szatniowe, gabinety odnowy biologicznej oraz internaty sportowe (w Krakowie istnieją 3 zapewniające łącznie 84 miejsca noclegowe).

Tereny rekreacji otwartej wyposażone są w urządzenia dla wypoczynku czynnego: ścieżki zdrowia, ścieżki rowerowe, place zabaw i ciągi spacerowe.

W Krakowie znajduje się wiele prywatnych siłowni, saun, solarium i innych tego typu urządzeń. Ich liczba trudna jest do oszacowania, gdyż funkcjonują one w większości na zasadzie działalności gospodarczej osób prywatnych.

Tereny rekreacyjne o zasięgu ogólnomiejskim to przede wszystkim: Lasek Wolski i Błonia oraz naturalne zbiorniki wodne, powstałe po wyrobiskach: Zakrzówek, Bagry i Przylasek Rusiecki.

Administracja i bezpieczeństwo publiczne

Mieszkańców Krakowa obsługuje:

- 18 Rad Dzielnicowych,
- 8 Komisariatów Dzielnicowych Policji,
- 7 jednostek Ratownictw Gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej z 20-ma remizami,
- 8 Oddziałów Straży Miejskiej,
- 1 Izba Wytrzeźwień.

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- utrzymane rezerwy terenowe pod usługi publiczne,
- rezerwy terenowe w obszarach: Ruczaju, Bronowic, Górki Narodowej oraz HTS,
- wysoka jakość wykonawstwa i zróżnicowana oferta w realizowanym obecnie budownictwie mieszkaniowym,
- zwiększająca się stale dynamika inwestowania w budownictwie mieszkaniowym,

ograniczające

- zagrożenie utratą mieszkania na przełomie lat 2004-2005 - dla znacznej ilości rodzin,
- trudności w rozwiązaniu ww. problemu środkami budżetowymi Miasta,
- niskie walory estetyczne, funkcjonalne i przestrzenne części osiedli mieszkaniowych, szczególnie „blokowisk” z lat 60-tych i 70-tych,
- problemy socjalne występujące w ww. zespołach m.in. z powodu niedostatecznego wyposażenia w infrastrukturę usługową i społeczną,
- zbyt duże zagęszczenie budynków w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej realizowanej w ostatnich latach,
- nadal znaczna ilość nieregulowanych stanów prawnych własności nieruchomości,
- nadal zbyt wysokie ceny mieszkań
- niekorzystne dla inwestowania kształty działek